

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Archiefonderzoek: methodologische verantwoording

Bronstudie 1 bij het sectorrapport Geweld in de residentiële LVB-jeugdsector

van Renssen, A.; Creemers, H.; Moonen, X.

Publication date

2019

Document Version

Final published version

Published in

Bronstudies bij het sectorrapport Geweld in de residentiële LVB-jeugdsector

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Renssen, A., Creemers, H., & Moonen, X. (2019). Archiefonderzoek: methodologische verantwoording: Bronstudie 1 bij het sectorrapport Geweld in de residentiële LVB-jeugdsector. In *Bronstudies bij het sectorrapport Geweld in de residentiële LVB-jeugdsector* (pp. [2-5]). Universiteit van Amsterdam.

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2019/06/12/onvoldoende-beschermd-geweld-in-de-nederlandse-jeugdzorg-van-1945-tot-heden/Bronstudies+geweld+in+de+residenti%C3%A5le+LVB-jeugdsector.pdf>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

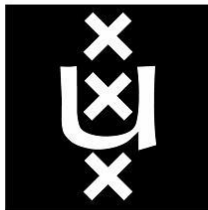
Bronstudies bij het sectorrapport Geweld in de residentiële LVB-jeugdsector

1. Archiefonderzoek: methodologische verantwoording
Anton van Renssen, Hanneke Creemers en Xavier Moonen
- 1a. Archiefonderzoek: Vereeniging Kinderzorg 1950-1980
Anton van Renssen, Hanneke Creemers en Xavier Moonen
- 1b. Archiefonderzoek: Pameijer en Maasstad 1980-2005
Anton van Renssen, Hanneke Creemers en Xavier Moonen
2. Meldingen Inspectie
Inge Wissink, Natascha Zwalua en Xavier Moonen
3. Enquête medewerkers
Inge Wissink, Anne-Marie van Dijken en Xavier Moonen
4. Interviews sleutelfiguren
Inge Wissink, Anna Snijder en Xavier Moonen
5. Interviews (oud-)pupillen
Hanneke Creemers, Julia Offermans en Xavier Moonen
6. Meldingen meldpunt
Inge Wissink, Carina Okkerman en Xavier Moonen

Archiefonderzoek: methodologische verantwoording

Bronstudie 1 bij het sectorrapport Geweld in de residentiële LVB-jeugdsector

Anton van Renssen, Hanneke Creemers en Xavier Moonen

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, 2019

Bronstudies bij het sectorrapport Geweld in de residentiële LVB-jeugdsector

1. Archiefonderzoek: methodologische verantwoording
Anton van Renssen, Hanneke Creemers en Xavier Moonen
- 1a. Archiefonderzoek: Vereeniging Kinderzorg 1950-1980
Anton van Renssen, Hanneke Creemers en Xavier Moonen
- 1b. Archiefonderzoek: Pameijer en Maasstad 1980-2005
Anton van Renssen, Hanneke Creemers en Xavier Moonen
2. Meldingen Inspectie
Inge Wissink, Natascha Zwalua en Xavier Moonen
3. Enquête medewerkers
Inge Wissink, Anne-Marie van Dijken en Xavier Moonen
4. Interviews sleutelfiguren
Inge Wissink, Anna Snijder en Xavier Moonen
5. Interviews (oud-)pupillen
Hanneke Creemers, Julia Offermans en Xavier Moonen
6. Meldingen meldpunt
Inge Wissink, Carina Okkerman en Xavier Moonen

Archiefonderzoek: methodologische verantwoording

1.1 Onderzoeksvragen

Om meer zicht te krijgen op het vóórkomen van geweldsincidenten en de – veranderende – context waarin geweld kon plaatsvinden van 1945-heden, is er archiefonderzoek uitgevoerd. De onderzoeksvragen die we met deze deelstudie wilden beantwoorden waren: wat kan op basis van de beschikbare archiefstukken gezegd worden over 1) wat er zich aan geweld heeft voorgedaan binnen de residentiële LVB jeugd-sector in de periode van 1945 – 2017, 2) hoe geweld heeft kunnen gebeuren?

1.2 Methode

Dit doelonderzoek betreft historisch archiefonderzoek bij twee (rechtsvoorgangers van) instellingen voor minderjarigen met een licht verstandelijke beperking. Hierbij is door een historicus (dr. Anton van Renssen) in beschikbare, relevante archiefstukken gezocht naar sporen van geweld en naar informatie over risicofactoren van geweld. Onder relevante archiefstukken vallen onder andere jaarverslagen, interne meldingsformulieren, notulen van bestuursvergaderingen, cliëntdossiers, notulen van teamoverleggen, dagjournaals en klachtenprocedures.

Bij de selectie van de instellingen waarbij het archiefonderzoek werd uitgevoerd, werd gestreefd naar spreiding over Nederland, denominatie, historische periode en grootte van de instelling. Een voorwaarde voor archiefonderzoek was dat er relevant archiefmateriaal van een instelling aanwezig was, dat ook toegankelijk was. De eerste stap in de uitvoering van dit deelonderzoek betrof daarom een inventarisatie van de beschikbarearchieven bij alle orthopedagogische behandelcentra (obc's) in Nederland. Deze inventarisatie is uitgevoerd via email en telefonisch contact met contactpersonen binnen de verschillende obc's. Uit deze inventarisatie bleek dat relevante archiefstukken uit de periode voor 2000 bij de meeste obc's niet toegankelijk waren. Als redenen hiervoor werd door de contactpersonen genoemd datarchieven geschoond waren waarbij het materiaal was vernietigd, of datarchieven elders opgeslagen waren op onbekende of slecht toegankelijke locaties. Alle aangeschreven obc's hebben hun medewerking verleend bij de inventarisatie van de status van dearchieven.

Op basis hiervan is besloten dearchieven van Vereeniging Kinderzorg uit de periode 1950-1980 en van Pameijer en Maasstad uit de periode 1980-2005 te selecteren voor onderzoek. Op deze manier werd een groot deel van de focusperiode van 1945 tot heden bestreken. Vereeniging Kinderzorg is de Protestants-Christelijke rechtsvoorganger van Juvent, jeugdzorgaanbieder in Zeeland. De Pameijer Stichting en Maasstad zijn rechtsvoorgangers van Stichting Pameijer, jeugdzorgaanbieder in Rotterdam en omstreken, zonder religieuze signatuur.

De tweede stap in de uitvoering van dit deelonderzoek betrof het zoeken en analyseren van relevante archiefstukken van deze twee instellingen. Dit werd gedaan na goedkeuring van de instelling en het tekenen van een geheimhoudingsverklaring. De archiefstudie vond grotendeels plaats in het Stadsarchief Rotterdam, waar het archief van de rechtsvoorgangers van de Stichting Pameijer bewaard wordt, en in het Zeeuws Archief in Middelburg, waar het archief van de Vereeniging Kinderzorg Zeeland ligt opgeslagen. Zowel bij de studie over Pameijer/Maasstad als bij de studie over Kinderzorg werd contact gelegd met (oud-)leidinggevenden. Waar mogelijk voorzagen zij gevonden documentatie van historische context die het onderzoek konden bevorderden. Vooral voor het onderzoek naar Pameijer/Maasstad was de hulp van een oud-afdelingshoofd constructief omdat hij de onderzochte periode bijna in zijn geheel zelf had meegemaakt. De periode die bij Kinderzorg werd bestudeerd (1950-1980) was te lang geleden voor het voormalige afdelingshoofd om daar veel relevante informatie over te kunnen delen.

Informatie die in het daaropvolgende archiefonderzoek werd verzameld, werd ondergebracht in een Excel-bestand. Die informatie werd geordend naar de twee deelvragen 'Wat is er gebeurd?' en 'Hoe heeft het kunnen gebeuren?'. Verder werd op deelonderwerpen de informatie chronologisch geordend, bijvoorbeeld over gevonden geweldsincidenten, arbeidsomstandigheden, aantallen kinderen in de instelling, plaatsende instanties, professionalisering en pedagogische uitgangspunten. Zo ontstond een kruistabel met informatie over ontwikkelingen van diverse deelonderwerpen die per jaar en door de tijd heen met elkaar konden worden vergeleken. Vervolgens is op basis van deze informatie de historische ontwikkeling van diverse deelonderwerpen beschreven en vervolgens antwoord gegeven op de twee hoofdvragen.

1.3 Opbouw van bronstudie 1

Deze bronstudie bestaat uit, achtereenvolgend, het archiefonderzoek bij Vereeniging Kinderzorg (1950-1980) en de stichtingen Pameijer en Maasstad (1980-2005). Deze onderzoeken stellen ons in staat een beeld te vormen van wat op basis van archiefonderzoek gezegd kan worden over geweld dat zich voorgedaan heeft in deze instellingen. Dit beeld is gevormd op grond van de definitie van geweld zoals door de Commissie Onderzoek naar Geweld in de Jeugdzorg omschreven. In de archieven zelf is de term geweld niet terug te vinden. Op basis van de beschikbare archieven is ook de veranderende context waarin geweld kon plaatsvinden in kaart gebracht. De mogelijke koppelingen tussen context en geweld zijn door de auteurs gelegd. Het dient benadrukt te worden dat de bevindingen niet zonder meer generaliseerbaar zijn naar andere instellingen en andere perioden.